

4. Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки : Указ Президента України від 24.04.1998 № 367/98. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/98#Text>

5. Гвоздецький В. Д. Теоретичне визначення поняття корупції та його історично-правовий розвиток. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2011. № 1 (54). С. 80–83.

Шопіна Ірина Миколаївна,

професор кафедри адміністративно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна російська збройна агресія проти України сприяла численним змінам організації військового управління. Трансформація пріоритетів та критеріїв оцінювання управлінських дій мала своїми наслідками переоцінку векторів антикорупційної діяльності та визначення першочергових кроків зниження корупційних ризиків. Проблеми запобігання та протидії корупційним правопорушенням розглядаються нині у системному зв'язку з ефективністю відсічі збройній агресії противника. Порухення внаслідок корупційних діянь логістичних, кадрових, фінансових та інших процесів в секторі безпеки і оборони, зниження ефективності постачання військової техніки та озброєнь, надання медичної допомоги особовому складу можливість виконання мобілізаційних планів уявляють сьогодні особливу небезпеку для України [1].

Незважаючи на певне зменшення кількості корупційних кримінальних правопорушень, облікованих у системі Міністерства оборони України за 9 місяців 2024 року у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, у загальній структурі корупційної злочинності одну третину займають злочини, що пов'язані з привласненням, розтратою державного і військового майна, фінансовими ресурсами, або заволодінням ними шляхом зловживання службовим становищем, а також викраденням або привласненням зброї, бойових припасів, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна. Майже дві третини складають правопорушення, пов'язані з наданням/прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання

неправомірної вигоди службовою особою, а також зловживанням впливом. Серед адміністративних корупційних правопорушень найпоширенішими є злочини, пов'язані з порушеннями вимог щодо: фінансового контролю (неподання або несвоєчасне подання декларацій), наявності конфлікту інтересів та пов'язані з ним порушення обмежень спільної роботи близьких осіб [2]. У 2025 році вказані тенденції зберігаються.

Запобігання корупції в органах військового управління уявляє собою складний багатоелементний вид діяльності, учасниками якого є державні інституції, у тому числі правоохоронні органи, громадські об'єднання, засоби медіа, міжнародні організації та інші суб'єкти, правовий статус яких має значні відмінності. Метою такої діяльності є створення інституційних та організаційних умов для ефективного функціонування Сил оборони, забезпечення ефективної відсічі російській збройній агресії та деокупації українських територій за рахунок мінімізації негативного впливу корупційних ризиків. Це також передбачає зменшення кількості корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією; формування та підтримання високого рівня доброчесності у військовослужбовців; підтримку функціонування саморегульованих механізмів запобігання корупції. Успішність діяльності у досліджуваній сфері справляє вплив на всі сфери життєдіяльності українського суспільства, проте найбільш важливими уявляються соціальний і безпековий аспекти.

Запобігання корупції в органах військового управління у соціальному аспекті уявляє собою зниження деструктивного впливу корупційних проявів на суспільні відносини, які виникають у функціонуванні Сил оборони. Такі впливи знаходять своє найбільш помітне вираження на рівні довіри громадян державі та Силам оборони, їх готовності брати участь у процесах підтримки та забезпечення (фінансового, матеріально-технічного, психологічного, медичного, інформаційного тощо) Збройних Сил України та інших військових формувань. Безпековий аспект запобігання корупції в органах військового управління знаходить свій прояв у недопущенні збільшення рівня мобілізаційних та міжнародних ризиків, а також ризиків у системі оборонних закупівель, сукупність яких може негативно вплинути на боездатність військових формувань України [1].

З огляду на системну взаємозалежність між ефективністю військового управління, боездатністю Збройних Сил України та рівнем доброчесності військових посадових осіб, всебічна протидія корупційним ризикам в умовах тривалої збройної агресії

безпосередньо впливає на здатність держави успішно відбивати зовнішні загрози та відновлювати територіальну цілісність. Це підтверджується дослідженнями у сфері визначення оборонної доброчесності, які регулярно проводяться міжнародною організацією Transparency International Defence & Security [3], а також дослідженнями українських науковців, які вивчали корупційні ризики в оборонному секторі [4]. Для досягнення ключових цілей – зменшення деструктивного впливу корупційних проявів, зниження кількості правопорушень та підвищення доброчесності військових посадових осіб – необхідна злагоджена багатокomпонентна діяльність усіх державних, недержавних та міжнародних суб'єктів, спрямована на створення стійких інституційних та організаційних умов функціонування сектору безпеки і оборони. У соціальному вимірі ефективна превенція корупції є фундаментальною передумовою для відновлення та підтримання високого рівня довіри громадян до державних інституцій і Сил оборони, що є критично важливим для забезпечення сталої фінансової, матеріально-технічної та волонтерської підтримки військових формувань. Одночасно безпековий аспект протидії корупції вимагає безумовного недопущення зростання мобілізаційних та міжнародних ризиків, зокрема у сфері оборонних закупівель і логістики, оскільки їхня сукупна реалізація впливає на боєздатність військових частин. Отже, послідовна та рішуча реалізація комплексних антикорупційних заходів в органах військового управління виходить за межі звичайної правоохоронної діяльності, перетворюючись на ключовий елемент національної стійкості, що визначає успішність відсічі російській агресії та подальший демократичний розвиток української держави.

Список використаних джерел

1. Шопіна І.М. Особливості запобігання корупції та підвищення доброчесності у період правового режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 458–461. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/110>

2. Організаційно-методичні вказівки з питань запобігання та виявлення корупції в діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в умовах воєнного стану в 2025 році : затверджено Міністром оборони України від 26.12.2024 № 7329/уд. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/organizacijno-metodichni-vkazivki-z-pitan-zapobigannya-ta-viyavlennya-korupcziji-v-diyalnosti-mou-ta-zsu-v-umovah-voyennogo-stanu-v-2025-roczii>

3. Transparency International Defence & Security – “Under the Radar: Corruption’s Role in Fueling Arms Diversion” (2025). URL: <https://us.transparency.org/news/new-report-exposes-corruptions-hidden-role-in-global-weapons-diversion>

4. Приймак В.А. Стратегічні напрямки удосконалення превентивних антикорупційних механізмів в органах військового управління. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. Випуск 2. С. 173–176. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.33>

Шрамко Олександр Михайлович,

директор Тернопільського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету, доктор філософії у галузі права

ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ

Експертна служба МВС України є ключовим елементом забезпечення досудового розслідування, кримінального судочинства та публічної безпеки. Специфіка її діяльності – проведення експертиз, забезпечення доказової бази, взаємодія з органами досудового розслідування – зумовлює високий рівень потенційних корупційних ризиків. З огляду на реформу системи МВС, підвищення стандартів доброчесності та імплементацію антикорупційних інструментів, оцінювання таких ризиків є обов’язковим етапом формування ефективної системи запобігання корупції.

Виявлення, аналіз та мінімізація потенційних і реальних корупційних ризиків у діяльності Експертної служби МВС є необхідним для забезпечення об’єктивності експертиз, прозорості процедур та підвищення рівня довіри до правоохоронної системи.

Оцінювання корупційних ризиків в Експертній службі МВС здійснюється відповідно до пункту 2 частини шостої статті 13¹ Закону України «Про запобігання корупції», підпункту 7 пункту 1 розділу II та пункту 3 глави 2 розділу III Методології управління корупційними ризиками, затвердженої наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 28 грудня 2021 року № 830/21 [1; 2].

Під корупційним ризиком слід розуміти ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов’язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом